

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

คำว่า "บุคลิกภาพ" หรือ "Personality" ซึ่งมาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า "Persona" ซึ่งแปลว่าหน้ากากที่ตัวละครกรีกและโรมันในสมัยก่อน ใช้สวมใส่เวลาแสดงละคร เพื่อแสดงบทบาท

ไคมีนักจิตวิทยา ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้แตกต่างกัน ซึ่งจะขอยกตัวอย่างพอสังเขปดังนี้

ออลพอร์ต (Allport, 1937.) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่า บุคลิกภาพเป็นหน่วยรวมที่ทรงพลังของระบบทางกายและจิตภายในตัวบุคคล ซึ่งกำหนดลักษณะ การปรับตัวเป็นแบบเฉพาะของบุคคลนั้นต่อสิ่งแวดล้อมของเขา

บลอส (Blos, 1941) แสดงทัศนะไว้ดังนี้ บุคลิกภาพคือสภาพรวมของเจตคติ และพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกเป็นนิสัยประจำตัว ซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะของการปรับตัวของบุคคลนั้นต่อสิ่งแวดล้อม

วูดเวิร์ธ และมอร์ควิส (Woodworth and Morquis, 1947) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพดังนี้ บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลจะเห็นได้ชัดเจนจากลักษณะนิสัยในการคิดและการแสดงออก รวมทั้งเจตคติและความสนใจต่างๆ และกริยาท่าทางที่แสดงออกของบุคคลนั้นต่อสิ่งแวดล้อม

ดิงค์เมเยอร์ (Dinkmeyer, 1965) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพดังนี้ บุคลิกภาพมีความหมายครอบคลุมถึงสภาวะทุกอย่าง อันประกอบขึ้นเป็นตัวบุคคล นับตั้งแต่สภาวะทางกาย อารมณ์ ทักษะ ความสนใจ ความคิดหวัง ลักษณะท่าทาง ความรู้สึก นิสัย ความสามารถทางปัญญา ตลอดจนความสำเร็จ บุคลิกภาพมีความหมายครอบคลุมถึงวิธีการที่บุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น รวมทั้งปฏิริยาตอบโต้ที่เขาต้องเผชิญ ซึ่งเป็นการปรับตัวของแต่ละบุคคลในการเผชิญปัญหาหรือ

ความคับข้องใจที่เกิดขึ้นในทุกสถานการณ์ในชีวิต ก็นับว่าเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพด้วย

แอทกินสันและคณะ (Atkinson et.al, 1983) ได้ให้คำนิยามของบุคลิกภาพไว้ว่า บุคลิกภาพหมายถึง แบบแผนคุณลักษณะของพฤติกรรม และวิธีการในการคิดซึ่งมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของบุคคล ส่วนความคิดเห็นของนักจิตวิทยาไทย ก็มีผู้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้มากเช่นกัน ดังเช่น

กิติกร (2527) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า บุคลิกภาพเป็นแบบแผนของลักษณะในการคิด ความรู้สึกและการกระทำซึ่งเป็นตัวกำหนดวิธีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

เชิดศักดิ์ (2520) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า บุคลิกภาพเป็นลักษณะนิสัย (Traits) ที่รวมกันเป็นแบบฉบับเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล และเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งพิจารณาได้จากรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลนั้นที่แสดงออกหรือตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม

บังอร (2526) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า บุคลิกภาพ คือ ทุกสิ่งทุกอย่างอันได้แก่ ลักษณะท่าที การแสดงออก รูปร่างหน้าตา ความรู้สึกและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออก ต้องมีความคงตัวสำหรับเป็นพฤติกรรมเฉพาะของบุคคลนั้น ๆ อาจเปลี่ยนไปได้บ้างแต่ต้องใช้เวลาพอสมควร

สมภพ (2523) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า บุคลิกภาพคือ ทุกสิ่งทุกอย่างอันได้แก่ ลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นที่แสดงต่อคนอื่นในสังคมารูปของพฤติกรรมทั้งกาย ใจ ทศนคติ บุคคลใดมีบุคลิกภาพแบบใดภายใต้สถานการณ์ทำนองเดียวกัน ก็จะมีปฏิกริยาตอบสนองแบบเดียวกันเช่นนี้ตลอดไป

อุษา (2531) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บุคลิกภาพ คือ สภาพทุกอย่างซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นตัวของบุคคลนั้น ตั้งแต่สภาวะทางกาย อารมณ์ ทักษะ ความสนใจ ความคิด ลักษณะท่าทาง ความรู้สึก นิสัย ความสามารถทางสติปัญญาและความสำเร็จโดยได้รับอิทธิพลมาจากพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม จะมีลักษณะเป็นแบบฉบับของพฤติกรรมเฉพาะของบุคคล ในการปรับตัวกับคนอื่น และยังเป็นตัวกำหนดถึงความแตกต่างในแต่ละคนด้วย

จากความหมายและคำจำกัดความที่กล่าวมาทั้งหมดพอจะสรุปได้ว่า บุคลิกภาพเป็นลักษณะที่แสดงถึงเอกลักษณ์ ลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลในการแสดงบทบาท ความคิดเห็น ทศนคติ อุปนิสัย การกระทำตลอดจนการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม

2.2 ทฤษฎีบุคลิกภาพ

แอทกินสัน และคณะ (Atkinson et.al,1983) ได้จัดทฤษฎีบุคลิกภาพออกเป็นประเภทใหญ่ๆได้ 4 ประเภทด้วยกันคือ

- 1) ทฤษฎีลักษณะ (Trait Theory)
- 2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)
- 3) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)
- 4) ทฤษฎีปรากฏการณ์ (Phenomenological Theory)

1) ทฤษฎีลักษณะ (Trait Theory)

สาระสำคัญของทฤษฎีลักษณะคือ บุคคลจะมีมิติ (Dimensions) หรือสเกล (Scales) ของบุคลิกภาพแตกต่างกันมากมายและแต่ละมิติจะเป็นตัวแทนของแต่ละลักษณะ 1 ลักษณะ ดังนั้นจึงสามารถประเมินบุคคลในด้านเขาวินิจฉัย ความมั่นคงทางอารมณ์ ความก้าวร้าวหรือลักษณะอื่น ๆ ในการทำความเข้าใจค่านิยมของบุคลิกภาพทั้งหมดของบุคคลจำเป็นต้องทราบผลการประเมินมิติต่าง ๆ จำนวนหนึ่ง

นักจิตวิทยาที่ศึกษาตามแนวทฤษฎีลักษณะมุ่งศึกษา 2 เรื่องใหญ่ๆ คือ

(1) การศึกษาลักษณะพื้นฐาน แคทเทล (Cattell, 1965) ได้ศึกษาลักษณะ

พื้นฐานของบุคลิกภาพ ได้ข้อสรุปว่ามี 16 ลักษณะด้วยกันคือการเก็บรักษา ความฉลาด ความคงที่ของอารมณ์ การข่มผู้อื่น การมีความสุข ความรอบคอบ ความกล้า ความไวต่อความรู้สึก ความไว้วางใจผู้อื่น ความจำเล่ห์ ความเข้าใจ ความมีประสบการณ์ ความรู้สึกพอ ความสามารถควบคุมตนเองและความเครียด

(2) การประเมินลักษณะ ปรากฏว่ามีมิติใหญ่ๆ 2 มิติ คือ การเก็บตัว-การแสดงตัว (Introversion-Extroversion) และความมั่นคง-ความไม่มั่นคง (Stability-Instability) การเก็บตัว-การแสดงตัว หมายถึง ระดับของการรับรู้พื้นฐานของบุคคลที่มีต่อโลกภายนอก ผู้ที่มีลักษณะของการเก็บตัวอย่างมาก จะเป็นผู้อยู่อาศัยมากและชอบทำงานตามลำพัง ผู้เดียวมากกว่าจะร่วมทำงานกับผู้อื่น มักจะมีแนวโน้มที่จะแยกตัวจากผู้อื่น โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับสภาพการณ์ที่มีความเครียดทางอารมณ์ หรือเกิดความขัดแย้งงานใจ (Conflict) ส่วนพวกที่มี

ลักษณะของการแสดงตัวอย่างมาก จะเข้าสังคมเก่งและชอบประกอบอาชีพที่จะต้องมีการพบปะติดต่อกับผู้อื่น เมื่อมีความเครียดก็จะพยายามไปหาเพื่อน

ความมั่นคง-ความไม่มั่นคงเป็นมิติทางด้านอารมณ์ ผู้ที่มีความมั่นคงจะเป็นผู้ที่มีลักษณะของความสงบปรับตัวได้ดี คงเส้นคงวา ส่วนผู้ที่มีความไม่มั่นคงจะเป็นผู้ที่มีอารมณ์หงุดหงิด กระวนกระวาย เจ้าอารมณ์และปราศจากความคงเส้นคงวา

2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ตัวกำหนดพฤติกรรม

นักจิตวิทยาในกลุ่มการเรียนรู้ทางสังคมมีทฤษฎีว่า พฤติกรรมเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านบุคคลกับสิ่งแวดล้อม การเสริมแรงและการลงโทษ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรม ความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านพฤติกรรมเป็นผลมาจากความแตกต่างด้านประสบการณ์การเรียนรู้ พฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรงซึ่งได้จากการได้รับการเสริมแรงหรือการลงโทษ แต่พฤติกรรมบางชนิดอาจเรียนรู้ได้จากการสังเกตหรือแบบจำลอง (Observational or Vicarious Learning) ทั้งนี้อาจกระทำได้โดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นและสังเกตผลที่ติดตามมาจากการกระทำต่างๆที่ได้เห็นนอกจากนี้ยังอาจกระทำได้จากการควบคุมตนเอง (Self-Administered) ซึ่งได้จากการประเมินการกระทำของตนเองอีกด้วย

3) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

เป็นทฤษฎีที่มุ่งศึกษาบุคลิกภาพส่วนบุคคล คือ แรงจูงใจส่วนจิตไร้สำนึก (Unconscious Motives) ซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรม ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เป็นทฤษฎีที่มุ่งศึกษาวิธีที่บุคลิกภาพพัฒนาขึ้นมา

ฟรอยด์ (Freud, 1943) เปรียบเทียบจิตใจของมนุษย์ว่าคล้ายกับก้อนน้ำแข็ง ส่วนที่อยู่เหนือน้ำเปรียบเทียบกับความรู้ตัว (Conscious Experience) ส่วนที่อยู่ใต้น้ำส่วนล่างสุดคือ ส่วนของจิตไร้สำนึก (Unconscious) ซึ่งเป็นส่วนของแรงขับ และความจำที่มีผลต่อความคิดและพฤติกรรม ฟรอยด์ มุ่งศึกษาส่วนของจิตไร้สำนึก โดยศึกษาวิธีการเชื่อมโยงเสรี (Free Association) ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ผู้คลุพบทุกสิ่งทีนึกขึ้นมาได้ในระดับการรู้ตัว โดยที่

อาจจะเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจขยะแขยง พรอยด์ เชื่อว่า การวิเคราะห์ การเชื่อมโยงเสริมรวมทั้งการระลึกถึงความฝันและความจำเรื่องราวในวัยเด็กตอนต้น พรอยด์ช่วยคนไข้ให้มีการรู้ตัวขึ้นมาโดยคิดถึงสิ่งที่อยู่ภายในจิตไร้สำนึก และช่วยให้ได้พบบุคลิกภาพพื้นฐานของบุคคล

พรอยด์เชื่อว่าโครงสร้างของบุคลิกภาพของบุคคลมี 3 ส่วนคือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Superego) แต่ละส่วนมีหน้าที่เฉพาะ และทั้ง 3 ส่วนนี้มีอำนาจในการควบคุมพฤติกรรม

อิด (Id) เป็นส่วนดั้งเดิมที่สุดและปรากฏตั้งแต่แรกเกิด ส่วนของอิดประกอบด้วยแรงขับพื้นฐานทางชีววิทยา (Biological Reflex or Basic Drive) เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการกำจัดของเสีย ความต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ความต้องการได้รับความสุขทางเพศ และความก้าวร้าว อิดทำหน้าที่แสวงหาความพอใจ เพื่อตอบสนองแรงขับดังกล่าว ในเด็กเล็กอิดจะทำหน้าที่แสวงหาความสุข (Pleasure Principle) ด้วยการพยายามที่จะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดและแสวงหาความสุขจากเหตุการณ์ต่างๆ

อีโก้ (Ego) เด็กเมื่อโตขึ้นจะเรียนรู้ว่าแรงขับตนเองอาจจะไม่ได้รับการตอบสนองในทันทีทันใด บางครั้งจะต้องรอคอยในสิ่งที่ประสงค์ ส่วนของบุคลิกภาพ ส่วนอีโก้นี้จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ถึงสภาพความเป็นจริง หรืออาจกล่าวได้ว่าอีโก้ทำหน้าที่ในการสั่งการด้านการรับรู้ความเป็นจริงโดยมีการรับรู้ที่มีสติ (Conscious Perception) เพื่อหาวิธีสนองความต้องการอย่างถูกต้องเหมาะสมไม่ว่าเขาเองหรือเข้าข้างตนเอง รู้จักใช้เหตุผลและมองทุกอย่างด้วยสายตาเป็นกลางรู้จักแยกแยะสิ่งที่มีอยู่ในจิตใจ เช่น มรณภาพกับสิ่งที่ป็นจริงอยู่ภายนอก ซึ่งอีโก้จะประกอบด้วย ความคิด ความจำ การหาเหตุผล การตัดสินใจ การแยกแยะความแตกต่าง การสรุปอนุมาน และการสร้างนามธรรม เป็นส่วนที่ควบคุมพฤติกรรมอันเกิดจากความต้องการของอิด ให้แสดงออกในทิศทางที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสังคม

ซูเปอร์อีโก้ (Superego) บุคลิกภาพส่วนนี้เป็นส่วนของค่านิยมและจริยธรรมของสังคมที่บิดามารดาและครูอาจารย์ใช้สั่งสอนเด็กเป็นส่วนของมโนธรรม (Conscience) ของบุคคล ซูเปอร์อีโก้ทำหน้าที่ตัดสินพฤติกรรมว่าถูกหรือผิดในขณะที่อิดแสวงหาความสุข อีโก้ทดสอบความเป็นจริงและซูเปอร์อีโก้ต่อสู้เพื่อความสมบูรณ์แบบ ซูเปอร์อีโก้พัฒนาขึ้น เพื่อตอบสนองต่อการเสริมแรงและการลงโทษโดยทำหน้าที่ให้ความร่วมมือพฤติกรรมทั้งหมดแก่เด็ก โดยการ

ลงโทษหรือว่ากล่าวตักเตือนและการให้การเสริมแรงแก่เด็ก

4) ทฤษฎีปรากฏการณ์ (Phenomenological Theory)

ทฤษฎีปรากฏการณ์มุ่งศึกษาบุคลิกภาพโดยเน้นประสบการณ์ส่วนบุคคล (Subjective Experience) ความเชื่อของทฤษฎีนี้คือ บุคคลแต่ละคนจะมีโลกส่วนตัว ทฤษฎีนี้มีความแตกต่างไปจากทฤษฎีอื่นคือ ไม่มุ่งสนใจแรงจูงใจหรือการทำนายพฤติกรรมของบุคคล แต่จะมุ่งสนใจวิธีการที่บุคคลรับรู้และตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามประสบการณ์ส่วนบุคคลของตน

กล่าวได้ว่าทฤษฎีปรากฏการณ์เกิดจากปฏิกิริยาการต่อต้านทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากแรงจูงใจ ซึ่งอยู่ภายใต้จิตไร้สำนึก ทฤษฎีปรากฏการณ์ใช้ชีวิตการวัดสถานการณ์หรือแรงจูงใจในวัยเด็ก แต่มุ่งศึกษาธรรมชาติส่วนบุคคลในสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน

ทฤษฎีปรากฏการณ์มุ่งศึกษาบุคลิกภาพโดยมีความเชื่อในแนวทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic Theory) โดยเชื่อในคุณภาพของมนุษย์ที่แตกต่างไปจากสัตว์ กล่าวคือ บุคคลจะมีความสามารถในการควบคุมตนเองและมีเสรีภาพในการเลือก นอกจากนี้ทฤษฎีปรากฏการณ์ยังยึดตามแนวทฤษฎีเกี่ยวกับ "ตน" (Self) เพราะว่าคุณคนมีการจัดการกับประสบการณ์ส่วนบุคคลซึ่งเป็นประสบการณ์ภายในที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึกเกี่ยวกับความมีอยู่หรือเป็นอยู่ของตน ทฤษฎีปรากฏการณ์เน้นธรรมชาติในทางดีของบุคคลโดยเชื่อว่า บุคคลจะมุ่งพัฒนาตนเองไปสู่การเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization)

ผู้นำทฤษฎีนี้คือ รอเจอร์ส (Rogers, 1951) รอเจอร์สเชื่อว่าบุคคลจะมีศักยภาพโดยมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปทางที่จะเติบโตขึ้น มีวุฒิภาวะ และมีการเปลี่ยนแปลงในทางบวก รอเจอร์สเสนอวิธีการที่เรียกว่า การบำบัดรักษาชินคทางอ้อม (Nondirective) ยึดผู้รับการรักษาเป็นศูนย์กลาง (Client-Centered) รอเจอร์สมีความเชื่อว่า บุคคลทุกคนถ้าอยู่ในสภาพการณ์ที่เหมาะสมจะมีแรงจูงใจและความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเท่านั้นที่จะรู้จักตนเองได้ดีที่สุด บทบาทของผู้ให้การรักษาคือ การเป็นผู้รับฟังที่ดี ในขณะที่ผู้มาปรึกษาจะเป็นผู้สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง วิธีนี้แตกต่างจากวิธีการรักษาตามแนวทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้วิเคราะห์ประวัติของผู้รับการรักษา รวมทั้งการวินิจฉัยปัญหาและกำหนดวิธีการรักษา

ตามทฤษฎีของโรเจอร์ส บุคคลจะประเมินประสบการณ์ โดยการเชื่อมโยงกับ
อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) มีข้อสังเกตว่าผู้ที่มีการปรับตัวดีจะมีความคิด ประสบการณ์
และพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ จะมีการรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง (Real Self)
การรับรู้ตนเองตามการรับรู้ (Perceived Self) และการรับรู้ตนเองตามอุดมคติ (Ideal
Self) ใกล้เคียงหรือสอดคล้องกัน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยในประเทศ

ในการศึกษางานวิจัยในประเทศพบว่า มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับ
การวิจัยนี้ ซึ่งพอที่จะนำมากล่าวสนับสนุนงานวิจัยนี้ได้พอสังเขปคือ

เกษมศักดิ์ (2525, อ้างถึงใน สุรีย์, 2522) ได้ปรับปรุงแบบทดสอบ
เอ็ม เอ็ม พี 10 เพื่อใช้กับนักเรียนในมหาวิทยาลัยโดยศึกษากับนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า นิสิตชายตอบสนองต่อมาตรวัดความคิดที่ผิดปกติหรือจิตเภท
(Schizophrenia Scale : Sc) สูงที่สุดและตอบสนองต่อมาตรวัดความเป็นชายหรือหญิง
(Masculinity Femininity Scale : Mf) ต่ำสุด ส่วนนิสิตหญิงมีการตอบสนองต่อมาตรวัด
ความคิดที่ผิดปกติหรือจิตเภท (Sc) สูงที่สุดและตอบสนองต่อมาตรวัดการแสดงออกทางสังคม
(Social Introversion-Extroversion : Si) ต่ำสุด

กนกรัตน์และคณะ (2528) ได้ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาแพทย์ศิริราช
โดยใช้แบบทดสอบ เอ็ม เอ็ม พี 10 (MMPI) ในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 5 ของคณะ
แพทยศาสตร์ศิริราช ประจำปีการศึกษา 2526-2527 จำนวน 135 ราย ปรากฏว่า

ลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาแพทย์ชาย มีความคล่องแคล่ว มีชีวิตชีวา ฉลาด
ชอบปฏิบัติและเน้นเรื่องเหตุผลขณะเดียวกันก็มีความรู้สึกไวต่อทำดีของคนอื่น โดยมากจะเอา
ตัวเองเป็นหลัก มักจะมีความกังวลเกี่ยวกับตัวเองมีความรู้สึกยังไม่ถึงระดับความพึงพอใจงาน
ตัวเองค่อนข้างจะมีความรับผิดชอบสูงและมีอิสระในตัวเองแม้จะมีความกังวลหรือขัดแย้งในใจ
ก็สามารถดำรงลักษณะทางสังคมไว้ได้ มีความสนใจและห่วงใยในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ

ลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาแพทย์หญิงปรากฏว่าการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมค่อนข้างมีชีวิตชีวา กระตือรือร้น พึงพิถันสนใจและยอมรับคำนิยมที่เกี่ยวกับเอกลักษณ์ทางเพศ เมื่อมีความขัดแย้งจะใช้วิธีเจียบเป็นการแสดงออกทางอารมณ์ค่อนข้างจะเอาตัวเองเป็นหลัก ปฏิบัตินิยม มีความรับผิดชอบ และรู้สึกว่ายังไปไม่ถึงจุดแห่งความพึงพอใจในตัวเอง มีความสนใจและห่วงใยสุขภาพทั่ว ๆ ไป

ความแตกต่างทางอาชีพของผู้ปกครองส่งผลต่อลักษณะบุคลิกภาพและคะแนนผลการเรียนของนักศึกษาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับ เพศ ภูมิสำเนา อาชีพของผู้ปกครอง ลำดับการเกิด คนสนิท และบุคลิกภาพของนักศึกษาแพทย์สามารถอธิบายความสามารถในการเรียนได้

กนกรัตน์และคณะ (2532) ได้ทำการศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาแพทย์ศิริราชชั้นปีที่ 5 ติดต่อกัน 5 ปีการศึกษาคือระหว่างปีการศึกษา 2526-2530 จำนวนทั้งสิ้น 781 คน เป็นนักศึกษาชาย 552 คน หญิง 229 คน โดยใช้แบบทดสอบเอ็ม เอ็ม พี 10 (MMPI) ปรากฏว่า นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 5 เปรียบเทียบกับชั้นปีที่ 1 จำแนกตามเพศ ลักษณะกราฟของทั้ง 2 กลุ่มขึ้นลงคล้ายกันเพียงแต่มีความแตกต่างกันในระดับคะแนนเฉลี่ยซึ่งนักศึกษาชายมีแนวโน้มของคะแนนด้านมาตรวัดความกังวล ห่วงใยต่อสุขภาพ (Hypochondriasis : Hs) มาตรวัดความซึมเศร้า (Depression : D) มาตรวัดความเจ็บป่วยที่เป็นผลมาจากจิตใจ (Hysteria : Hy) มาตรวัดความรับผิดชอบต่อสังคม (Psychopathic Deviate : Pd) มาตรวัดความวิตกกังวล ย้ำคิดย้ำทำ (Obsessive-Compulsive or Psychasthenia : Pt) มาตรวัดความคิดที่ผิดปกติหรือจิตเภท (Schizophrenia : Sc) และมาตรวัดการแสดงออกทางสังคม (Social Introversion-Extroversion : Si) สูงกว่านักศึกษาหญิงและนักศึกษาชั้นปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยในมาตรดังกล่าวสูงกว่านักศึกษานปี 1 ยกเว้นด้านมาตรวัดความเป็นชายหรือหญิง (Masculinity-Femininity : Mf) และด้านมาตรวัดความหวาดระแวง-หลงผิด (Paranoid : Pa) ไม่ต่างกันโดยที่นักศึกษาชั้นปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยในด้านที่กล่าวมาข้างต้นสูงกว่าของชั้นปีที่ 1 ยกเว้นด้านมาตรจับเท็จ (L Scale) และด้านมาตรวัดความผิดปกติทางด้านอารมณ์ชนิดรุนแรง (Mania : Ma) ที่ชั้นปีที่ 1 ได้คะแนนสูงกว่า สำหรับนักศึกษาหญิงในชั้นปีที่ 5 นั้น ได้คะแนนเฉลี่ยตามมาตรวัดบุคลิกภาพต่างจากนักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1 ทุกด้าน ยกเว้นมาตรวัดการตอบเพื่อ

เพื่อป้องกันตนเอง (K Scale) ด้านมาตรวัดความเป็นชายหรือหญิง (Masculinity-Femininity : Mf) และด้านมาตรวัดความหวาดระแวง-หลงผิด (Paranoid:Pa) ที่มีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกันโดยศึกษาชั้นปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าหรือพอ ๆ กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ยกเว้นด้านมาตรจับเท็จ (L Scale) และด้านมาตรวัดความผิดปกติทางด้านอารมณ์ชนิดเรื้อรัง (Mania : Ma) ที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า

จินตนา (2536) ได้ศึกษาบุคลิกภาพของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และผดุงครรภ์ชั้นปีที่ 1 รุ่นที่ 34 ของวิทยาลัยพยาบาลนครราชสีมาโดยใช้แบบทดสอบ เอ็ม เอ็ม พี ไอ (MMPI) กับนักศึกษาจำนวน 142 คน ปรากฏว่า

บุคลิกภาพของนักศึกษาพยาบาลชายมีลักษณะเป็นคนที่หลังในตัวเองปรับตัวได้อย่างเหมาะสม เป็นคนที่สนุกสนานไม่ยอมแพ้อะไรง่ายๆ ชอบออกสังคมกระตือรือร้น แม้จะมีความกังวลหมกมุ่นครุ่นคิดอยู่บ้างแต่แสดงออกด้วยการสมยอม ไม่ก้าวร้าว สามารถควบคุมได้ มีความสนใจต่อสิ่งต่างๆ และมีความสนใจแบบเพศชาย ลักษณะบุคลิกภาพอยู่ในเกณฑ์ปกติ

บุคลิกภาพของนักศึกษาพยาบาลหญิงพบว่ามีลักษณะบุคลิกภาพอยู่ในเกณฑ์ปกติ แม้จะมีความวิตกกังวลอยู่บ้างแต่ก็สามารถจัดการได้ ไม่ทำให้ตนมีความไม่สบายใจ ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าวหรือต่อต้าน อยู่ในภาวะเบียบปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมมีความรับผิดชอบ ชอบสังคม และมีความสนใจแบบเพศหญิง

ความแตกต่างของบุคลิกภาพของนักศึกษาพยาบาลชาย และนักศึกษาพยาบาลหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ในมาตรความเป็นชายหรือหญิง

ปัจจัยที่มีผลต่อบุคลิกภาพปรากฏว่าภูมิภาคนาไม่มีผลต่อบุคลิกภาพยกเว้นในมาตรวัดความหวาดระแวง-หลงผิด (Pa) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของนักศึกษาที่อยู่ในเขตเทศบาล/สุขาภิบาลกับนอกเขตเทศบาล/สุขาภิบาล อาชีพและการศึกษาของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของนักศึกษาน้อยมาก และยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กันน้อยมากกับบุคลิกภาพของนักศึกษา

2.3.2 การวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ มีผลการวิจัยพอที่จะนำมากล่าวสนับสนุน
ในการวิจัยครั้งนี้พอสังเขป คือ

อาดัมและไคลน์ (Adam and Klien, 1970. อ้างถึงใน จินตนา, 2536)
ได้ศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพของนักศึกษาพยาบาลโดยการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 50 คน โดยใช้
แบบทดสอบ อี พี พี เอส (EPPS : The Edwards Personal Preference Schedule)
ปรากฏว่านักศึกษามีความต้องการสูงในด้านการช่วยเหลือผู้อื่นการเข้าใจตนเอง และผู้อื่น การ
มีมิตรสัมพันธ์ การยอมรับผิด ไม่ต้องการ การพึ่งตนเอง ความมีระเบียบและการยกย่องผู้อื่น
คริส (Kris, 1986) ได้ศึกษากับนักศึกษาแพทย์ 159 คนที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด
(Harvard University Medical Health Service) ปรากฏว่า ในนักศึกษาที่มีปัญหาทาง
จิตเวชจำนวน 35 คนนั้น ร้อยละ 11 ที่เป็นผู้หญิงส่วนใหญ่จะมีอาการวิตกกังวลแบบเฉียบพลัน
(Acute Anxiety) หรือความรู้สึกซึมเศร้า (Depression) ระหว่างที่เรียนจิตเวช

ปีเตอร์สัน และคณะ (Peterson et.al, 1990) ได้ศึกษาการวัดบุคลิกภาพ
ในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพโดยการใช่แบบทดสอบ เอ็ม เอ็ม พี 16 (MMPI)
ปรากฏว่าลักษณะบุคลิกภาพที่ได้จากการทดสอบมีความสัมพันธ์กันกับความสนใจในอาชีพ และการ
ตัดสินใจในการเลือกงานทำหรือเลือกอาชีพ

แรดเค (Radke, 1964) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการเลี้ยงดูเด็กแต่ละ
แบบปรากฏว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พ่อแม่ให้การยอมรับ เด็กจะมีความ
เชื่อมั่นในตนเองเป็นที่ยอมรับในสังคม รวมทั้งสังคมเพื่อนฝูงยังทำให้ ความร่วมมือสูงนอกจากนี้ยัง
เป็นคนที่มีความรับผิดชอบสูงอีกด้วย

จากทฤษฎีและผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติมถึง
ลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาในวิทยาลัยการสาธารณสุข เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
บุคลิกภาพและพัฒนาตนเองตลอดจนใช้ในการคัดเลือกบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมวิชาชีพเพื่อ
เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานสาธารณสุข การพัฒนาบุคลากรสาธารณสุขทั้งก่อนประจำการและ
ประจำการเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป